

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3262/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE**alkotmányjogi panasz visszautasításáról**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvénnyel összefüggésben szükséges törvénymódosításokról és egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVIII. törvény 4–5. §-a, valamint az 1299/2013. sorszám alatti anyakönyvi bejegyzés, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó szülők és gyermekük (a továbbiakban: indítványozók) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozók kérik a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvénnyel összefüggésben szükséges törvénymódosításokról és egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVIII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 4–5. §-a, valamint az 1299/2013. sorszám alatti anyakönyvi bejegyzés, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert ellentétesnek tartják az Alaptörvény II. cikkével, III. cikk (1) bekezdésével, valamint VI. cikk (1) bekezdésével, mely alapjogokat az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én, Rómában kelt Egyezményt és nyolc jegyzőkönyvét kihirdető 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: EJE) 3. cikke és 8. cikk (1) bekezdése is megerősít.

- [3] 1.1. Az ügy előzményeként az indítványozó előadásából és a mellékelt iratokból a következő tényállás állapítható meg.
- [4] Az indítványozók 2010. április 2-án az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (a továbbiakban: Kjnp.) 36/E. § (1) bekezdés a) pontja alapján élettársi kapcsolatuk bejegyzését kérték az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába. Kérelmük a Kjnp. 36/E. § (5) bekezdésére tekintettel kiterjedt születendő közös gyermekeik családi nevére is, melyet az apa vezetéknévében határoztak meg. A felperesek nyilatkozatai 2350 nyilvántartási számon rögzítésre kerültek az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában.
- [5] Az indítványozók nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) volt hatályban. A Csjt. 2009. július 1-jén hatályba lépett és 2011. január 1-jével hatályon kívül helyezett 35. § (4) és (5) bekezdése alapján ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kellett tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt, kivéve, ha a fenti időszak alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.
- [6] Az indítványozóknak 2013. júniusában gyermekük született, akit Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Polgármesteri Hivatal Anyakönyvvezetője, az alapügy alperese az anyakönyvi kivonattal az anya vezetéknévével anyakönyvezett, a felek korábbi akaratnyilvánításával ellentétesen.
- [7] Az indítványozó szerint erre egyrészt azért kerülhetett sor, mert 2011. január 1-jei hatállyal a Módtv. 4. §-a a Csjt.-be iktatta a 112. §-t, amely a korábban a Csjt. 35. § (4) bekezdése alapján fennálló apasági vélelmet kizárólag a 2010. január 1-je és 2010. december 31. között született gyermekek vonatkozásában ismerte el; másrészt a Módtv. 5. §-a a Csjt. 35. § (4)–(5) bekezdést hatályon kívül helyezte. Ekként tehát az indítványozók szerint a Módtv. 4–5. §-a megfosztotta a bejegyzett élettársi kapcsolatokat az apaság vélelmetől, illetve elismerhetőségét kizárólag a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekekre korlátozta.
- [8] A fentiek következtében az indítványozó apának teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kellett tennie annak érdekében, hogy gyermeke az ő nevével kerüljön anyakönyvezésre. Ennek megtörténte után az anyakönyvvezető (a perben alperes) a korábban az anya nevével kiállított anyakönyvi kivonatot érvénytelenítette, és az apa családi nevét tartalmazó anyakönyvi kivonatot állított ki.

- [9] 1.2. Az indítványozók az anyakönyvi bejegyzés bírósági felülvizsgálatát kezdeményezték. Keresetüket a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítéletével elutasította. A bíróság indokolásában arra hivatkozott, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339/A. §-a alapján a bíróság a közigazgatási határozatot a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül. Az ítélete alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezések ismertetése után az elsőfokú bíróság rámutatott többek között arra, hogy maguk a felperesek (az indítványozók) sem vitatták, hogy az anyakönyvvezető a hatályos jogszabályi előírások alapján járt el (lásd elsőfokú ítélet 6. oldal 1. bekezdése). Indokolásában arra is hivatkozott, hogy nem volt módja arra, hogy a Pp. 339. § (2) bekezdés d) pontja alapján megváltoztassa az anyakönyvi bejegyzést, hiszen az anyakönyvvezető a saját hatáskörben – a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat alapján – a felperesek kérelmének megfelelő anyakönyvi kivonatot állított ki. Hangsúlyozta ugyanakkor azt is, hogy az anyakönyvvezető eredeti határozata sem volt jogszabálysértő. Az adott esetre a Csjt. 112. § (1) bekezdése nem vonatkozott, mert a gyermek nem a tárgyi időszakban született. Erre tekintettel tehát nem lehetett a gyermek apjának tekinteni azt a férfit, aki az anyával a közjegyző által vezetett nyilvántartás által igazoltan élettársi kapcsolatban élt. Az anya vezetéknevével kiállított anyakönyvi kivonat bíróság általi érvénytelenítésére nem volt mód, mert azt maga az anyakönyvvezető érvénytelenítette, az ügy előzményeire vonatkozó utalást pedig az apa vezetéknevével kiállított anyakönyvi kivonat nem tartalmaz.
- [10] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az indítványozók fellebbezést terjesztettek elő. A Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, a fellebbezést nem találta alaposnak. A másodfokú bíróság indokolása szerint az elsőfokú bíróság helytállóan fejtette ki jogi álláspontját az alperesi határozat jogszerűségéről. Helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az első alkalommal kiállított születési anyakönyvi kivonat tartalma nem volt jogszabálysértő, mert a kiállítás időpontjában már nem volt hatályban a Csjt. 35. § (4)–(5) bekezdése, amelynek alapján a gyermek apjának azt a férfit kellett tekinteni, aki a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába bejegyzett élettársi kapcsolatban élt. A 2011. január 1-től hatályba lépett Csjt. 112. §-a ezt a vélelmet csak a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekek esetében tartotta fenn, az pedig nem volt kétséges, hogy a gyermek ezt követő időpontban született.

- [11] 2. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz, és kérték egyrészt annak megállapítását, hogy a Módtv. 4–5. §-a alaptörvény-ellenes, ezért az Alkotmánybíróság visszamenőleges hatállyal semmisítse meg; továbbá a 1299/2013. sorszám alatti anyakönyvi bejegyzés, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését; végezetül az „eredeti jogállapot” helyreállítását, vagyis azt, hogy az indítványozók gyermekei vonatkozásában az apasági vélelem érvényesüljön.
- [12] Alkotmányjogi panaszuk szerint a fent felsoroltak miatt sérül az Alaptörvény II. cikke, III. cikk (1) bekezdése, valamint VI. cikk (1) bekezdése, mely alapjogokat szerintük az EJEE 3. cikke és 8. cikk (1) bekezdése is megerősít.
- [13] Álláspontjuk szerint a jogalkotó a párkapcsolatuk tartalmát utólag módosította, és elvonta az apaság vélelméhez fűződő szerzett jogukat, így a kapcsolatukból születő gyermekeket nem anyakönyvezték automatikusan az apa vezetéknévére. Ezáltal a jogalkotó megsértette a magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő jogukat, ahogy az általuk alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályt alkalmazó anyakönyvvezető és a bíróság is. Azáltal, hogy az apának teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kellett tennie, az indítványozók emberi méltósága is sérült, továbbá a jogalkotó őket megalázó bánásmódnak tette ki.
- [14] Az indítványozók az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlási felhívására indítványukat – korábbi indokaikat fenntartva – kiegészítették. Indítványuk kiegészítésében megerősítették, hogy az, hogy – apasági vélelem hiányában – teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kellett tenniük az anyakönyvvezető előtt, emberi méltóságukat sérti, ugyanakkor megalázó bánásmódnak tette ki őket.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [16] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.

- [17] 3.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az 52. § (1b) bekezdése értelmében a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó rendelkezést; az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést vagy bírói döntést; az Alaptörvény, illetve a nemzetközi szerződés megsértett rendelkezéseit; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel; valamint kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára.
- [18] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panaszukban mind az Abtv. 26. § (1) bekezdése, mind 27. §-a alapján is kérték az Alkotmánybíróság eljárása lefolytatását.
- [19] Kérelmükben az Alaptörvény több rendelkezése sérelmét is állították, így a II. cikkét, III. cikk (1) bekezdését, illetőleg a VI. cikk (1) bekezdését, ugyanakkor – hiánypótlásra történt felhívásuk ellenére – e cikkekkkel összefüggésben alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adtak elő, az általuk előadott indokolás a felhívott alaptörvényi rendelkezésekkel nem hozható összefüggésbe. Az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panaszban előadott érvelésben nem különíthető el a bírói döntésekkel szembeni indokolás a jogszabályi rendelkezés vizsgálatára irányulótól. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata, hogy az indítványozók által felsorolt érveket, jogszabályhelyeket és alaptörvényi rendelkezéseket „összefűzősítsa”.
- [20] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban – annak tartalmát tekintve – kizárólag azt kifogásolják, hogy a megjelölt bírósági döntések, valamint a Módtv. 4–5. §-a az apaság vélemének meghatározott módon való megállapítására vonatkozó szerzett jogukat sérti.
- [21] Ennek megfelelően az Alaptörvény II., III., és VI. cikkével összefüggésben kérelmük nem felel meg az alkotmányjogi panasz befogadhatósága Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában támasztott követelményének.
- [22] 3.2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetve a 27. §-a alapján is kérték az Alkotmánybíróság eljárása lefolytatását. Az alkotmányossági vizsgálatnak mindkét hatáskörben alapvető feltétele az Alaptörvényben biztosított jog sérelme.

- [23] Az indítványozók szerint az élettársi nyilatkozatok nyilvántartásba vételén alapuló apasági vélelemre vonatkozó rendelkezések módosítása, valamint ennek nyomán a bírósági döntések szerzett jogukat sértik, így alaptörvény-ellenesek.
- [24] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat a következőkre: az, hogy az apai jogállás milyen módon keletkezik, jogalkotói mérlegelés kérdése, és nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak. Azt, hogy kit kell a gyermek apjának tekinteni mind az indítványozók élettársi nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor, mind az indítványozók gyermeke születésekor a Csjt. tartalmazta; mely az apai jogállást vélelemnek tartotta. Az apai jogálláshoz akkor kötődtek (és kötődnek a hatályos jogszabályok szerint is) joghatások, ha az jogilag elismert. A jogilag elismert apaság – a Csjt.-nek a gyermek születése idején hatályos rendelkezéseinek megfelelően – főszabály szerint az anya házasságán, ennek hiányában a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton, az apaság bírói megállapításán és az anya utólagos házasságkötésén, illetőleg reprodukciós eljáráson is alapulhatott.
- [25] Az Alkotmánybíróság szerint tehát az Alaptörvényből nem vezethető le az apasági jogállását keletkeztető eljáráshoz, annak megállapítása meghatározott módjához való jog, amelyre az indítványozók mint szerzett jogukra hivatkozhatnak.
- [26] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és a 27. §-ban támasztott követelménynek.
- [27] Miután az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók nem állították olyan Alaptörvényben biztosított joguk sérelmét, mely az adott ügyben ténylegesen sérülhetett, a befogadás további követelményeinek vizsgálatát mellőzte.
- [28] 3.3. Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor azt is, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított kérelem az alkotmányjogi panasz befogadhatósága egyéb feltételeinek sem felel meg.
- [29] Az indítványozók az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Módtv. 4–5. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték, illetőleg ezen keresztül az eredeti állapot helyreállítását kérték.
- [30] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [31] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az alkotmánybíróági eljárás alapjául szolgáló ügy tárgya egy közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata, amelyre a Pp. XX. fejezete irányadó. A Pp. 339/A. §-a alapján a bíróság a közigazgatási határozatot a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül. A közigazgatási határozat meghozatalára (az anyakönyvi kivonat kiállítására) 2013. július 4-én került sor, így az ekkor hatályos jogszabályt kellett a bíróságnak alkalmaznia. Ez határozza meg az alkalmazandó jogszabályt.
- [32] A Csjt. – az indítványozók élettársi nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor hatályos – 35. § (4)–(5) bekezdése kimondta, hogy ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt. Kivétel e szabály alól, ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.
- [33] A Módtv. 4. §-a 2011. január 1-jei hatállyal a Csjt.-be iktatta a 112. §-t, amely a korábban a Csjt. 35. § (4) bekezdése alapján fennálló apasági vélelmet kizárólag a 2010. január 1-je és 2010. december 31. között született gyermekek vonatkozásában ismerte el; másrészt a Módtv. 5. §-a a Csjt. 35. § (4)–(5) bekezdést hatályon kívül helyezte. Ekként tehát az indítványozók szerint a Módtv. 4–5. §-a megfosztotta a bejegyzett élettársi kapcsolatokat az apaság vélelmétől, illetve elismerhetőségét kizárólag a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekekre korlátozta.
- [34] Az adott esetben az indítványozók állított sérelmét nem közvetlenül a Módtv. támadott rendelkezése, illetőleg nem is a Módtv.-vel beiktatott új rendelkezés (a Csjt. 112. §-a) alkalmazása okozza. Éppen ellenkezőleg: az állított sérelem eredője az adott jogszabály „nem-alkalmazása”, éppen annak következtében, hogy az más személyi körre vonatkozik.
- [35] Az indítványozókra nézve a Csjt. általános szabályai alkalmazandók, az anyakönyvvezető és a bíróságok is ennek figyelembe vételével jártak el.
- [36] 3.4. Az „eredeti jogállapot” helyreállítására vonatkozó kérelemmel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat: az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy ha az indítvány egy módosító rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására irányul, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új

rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg.

- [37] A jelen ügyben ez a Csjt. 112. §-át jelentené, amelynek vizsgálatára a fent kifejtettek szerint nincsen mód. Ugyanakkor a támadott rendelkezés alaptörvényellenességének megállapítása és megsemmisítése sem eredményezné az indítványozók számára kedvező rendelkezések „feléledését”, ez már a jogalkotási kérdés, ekként tehát az Alkotmánybíróságnak nincs rá hatásköre.
- [38] Mivel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók tekintetében az Alaptörvényben biztosított jog, és annak sérelme hiányzik, nem tartotta szükségesnek az alkotmányjogi panasz befogadhatósága további feltételeinek a vizsgálatát. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *f*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1158/2015.

